

Pass för mig

Filmen *Pass för mig* handlar framförallt om de existensiella frågor som barn börjar ställa sig när de befinna sig i förpuberteten. En period i livet, en förberedelse på att bli en ifrågasättande tonåring, med ena benet kvar i barndomen och det andra på väg in i adolescence. I *Pass för mig* får vi ta del av Hrefnas tankar, drömmar och föreställningar om vuxenlivet. Tillsammans med sin bästis försöker Hrefna att få uppmärksamhet av sin Pappa.

Åldersrekommendation: mellanstadiet

En filmhandledning av
Susanne Kocsis

Filmens handling

Filmen är inspelad på ett modernt Island. Handlingen utspelar sig mellan filmiskt klaustrofobiskt moderna bostadshus, någonstans utanför Reykjavik. Filmens huvudkaraktär är den 10-åriga Hrefna som ensam lever med sin mamma. Pappa finns någonstans i utlandet och skickar presenter till Hrefna, men hon har aldrig träffat honom. På sitt 10-årskalas får hon plötsligt veta att han bor tillsammans med en kvinna alldeles i närheten. Hon ställer sin mamma mot väggen som tvingas erkänna att han aldrig brytt sig, hon förklarar det med att en del män inte är intresserade av barn helt enkelt. Hrefna blir upprörd och bestämmer sig för att söka upp sin pappa, han måste ju bara bli glad. Tillsammans med sin bästa vän Yrsa ger de sig ut på detektivjakt. De finner hans fru och förföljer henne. De får tag på hennes adress och åker dit.

Men väl framme och öga mot öga vågar Hrefna inte avslöja vem hon är. Pappan har fått ett litet barn som han har i famnen, alltså stämmer inte mammans teorier. Besviknen beger sig flickorna därifrån. Men som den bästa kompis Yrsa är ställer hon upp och hittar på nya sätt att ta kontakt. Det hela tar dock en dramatisk vändning när de av misstag får halvsystem på halsen och föräldrarna tror att det rör sig om kid-

Freydis Kristófersdóttir och Bergþóra Aradóttir i rollerna som de nyfikna tjejkompisarna Yrsa & Hrefna på jakt efter en pappa värd namnet.

nappning. *Pass för mig* slutar dock lyckligt. Dramat får en odramatisk upplösning, ingen anklagar barnen och Hrefnas pappa är definitivt nyfiken på vem hon är. Under ledsagning av glada röster ser vi bilen med pappa, Hrefna och Yrsa fara mot nya okända mål.

Bästisar för livet

Relationen mellan Hrefna och hennes kompis Yrsa är skildrad med självklarhet och värme. De ställer upp för varandra i vått och torrt. De har inga hemligheter för varandra utan bara med varandra.

Redan i filmens första bildrutor speglas deras allvar samma ansikten i närbild och vi förstår redan i anslaget att de delar allt med varandra. Vidare in i filmen finns Yrsa där som den som uppmuntrar och stödjer, som en livskamrat skall göra. Dessa flickors tvåsamhet är en övning för det som sedan komma skall med en partner av det motsatta könet.

★ Att flickor helst leker två och två är inget nytt men sällan problematiseras eller diskuteras detta faktum. Gör gärna det med klassen och sätt det i relation till killarnas kamratskap. Varför vill flickor helst leka två och två? Tycker eleverna att det är bra eller dåligt? Vad får man av att ha en bästa vän, vad förlorar man? Är pojkarna oftare tillsammans i grupp. Vad kan det bero på? Eller vill pojkar också leka två och två? Om denna skillnad mellan könen är utmärkande, fråga gärna om detta faktum påverkar deras uppfattning

om det motsatta könet, och på vilket sätt?

Utgå gärna från scenen när Hrefnas Mormor kommer till Hrefna med Pizza. Mormor har fått i uppdrag av Hrefnas Mamma att komma med mat och se hur de har det. Mormor ser lillasystemen i barnvagnen, hon tror det är en docka, när hon är på väg ut hör hon skrik, Hrefna förklarar det med att dockan även kan detta.

Ytterligare en scen man kan utgå ifrån är när de tagit med sig Hrefnas lillasyster och hon måste bytas blöja på och tröstas, Yrsa tar rollen som mor, Hrefna är mer ovan och ställer sig tvekan inför uppgifterna. Men under dagens gång lär sig Hrefna att sköta om sin lillasyster som en riktig liten mamma. En träning för livet in i den traditionella kvinnorollen som den uppfostrande och omhändertagande.

★ Kan mammor vara på ett annat sätt? Kan pappa ha denna roll i familjen? Och hur ser det ut om man bara har en förälder?

Skönhetsideal

Synen på yta är underbart avdramatiserat och spelar än så länge inte så stor roll i dessa flickors värld, trots Spice Girls mm som bombarderar deras sinnen med bilder av unga flickors väg till lycka och framgång via utseendet. När de söker efter faderns fru så antyder de inte med ett ögonbryn att det betyder något alls att hon är före detta modell, de är

endast glada över ledtråden som kan leda till pappan. Denna syn tydliggörs när de går in i en affär där de säljer skönhetsartiklar och frågar efter någon som tidigare varit modell. Expediten skrattar lite förläget; det har hon ju inte varit. Och när de sen frågar om en tjock alldaglig kvinna som också arbetar där kan vara den före detta modellen, så jublar man över barnens oförstörda bild över vad som är accepterat. Deras syn befästs när expediten gett dem svaret på vem som tidigare arbetat som modell och frågar dem om de vill bli modeller kanske när de blir stora? Svaret är ett självklart nej ihop med ett minspel som säger att de verkligen inte bryr sig. När de sedan erbjuds skönhetsprodukter tackar de avmätt, detta är uppenbart inget de är intresserade av.

★ Regissören ställer frågor och synliggör de vuxnas föreställningar om vad som är vackert eller fult. Delar barnen den synen?

Diskutera gärna med eleverna om flickornas ointresse inför det faktum att pappans fru är modell. Tycker de att det är särskilt viktigt eller lever de sig in filmens handling och förstår att flickorna är så upptagna av att finna pappan? Vilken är den vanliga inställningen till skönhetsideal? Vad har vi för normer när det gäller skönhet? Hur tror barnen att man påverkas av den kvinnosyn som presenteras via reklamen, populärfilmerna och ungdomstidningar?

Vem är Pappa, vem är jag?

Redan i filmen anslag följer vi Yrsa och Hrefna när de springer mellan husen för att komma fram till Hrefna före Yrsas mamma. Båda lever med sina mammor, papporna finns i periferin. Deras livssituation ser dock olika ut. Yrsa har redan haft fyra "pappor" och Hrefna har aldrig träffat sin. Det finns en scen när Yrsa tar med Hrefna till sin pappa, en "looser" i mammans ögon. Men i flickans ögon är han bäst, där kan man också ha det kul. Vem är pappa? Hur ser han ut? Varför tycker mamman att han inte duger?

Hrefnas och Yrsas syn på vilken roll en pappa skall ta är vitt skild, vilket säkert beror på deras olika erfarenheter. Trots detta finns likheter, deras mödrar är deras ansvarstagande föräldrar. Yrsa är bitter då ingen "pappa" stannar tillräckligt länge för att hon och han skall hinna lära känna varandra på riktigt. Href-

na har än så länge varit nöjd med sitt liv i ensamhet med mamma. Men tiden hinner ikapp. Under filmens gång börjar Hrefna ställa sig frågor som alla handlar om pappan. Vem är han, hur ser han ut? Och den stora frågan om varför han inte vill träffa mig? Tillsammans med Yrsa gör hon det till en lek men allvaret lyser hela tiden igenom. Vad kan man göra när man är 10 år och alltid levt utan pappa?

★ Utgå tex från scenen när Eiffeltornet går sönder på kalaset vilket hon sedan inte bryr sig så mycket om när hon fått veta sanningen av mamma.

Hur känner sig Hrefna? Har mamma gjort fel som inte berättat sanningen?

Varför tror eleverna att hon så snabbt vill söka upp honom?

För att binda ihop denna svåra fråga kan man gå vidare i handlingen och använda dels scenen när Yrsa och Hrefna kliver in i sportaffären, varför har Hrefna så svårt att säga vem hon är? Och vad kan det komma sig att Yrsa ser det hela på ett helt annat sätt? Gå gärna vidare till slutet då det faktiskt visar sig att han gärna vill ha en relation till Hrefna? Varför har han ändrat sig? Eller finns det andra förklaringar? Kan det var så att Hrefnas mamma inte vill ha kontakt med pappan?

★ Ta med fördel upp dessa tre olika scener: ett från anslaget, sedan över till dramats upptakt i sportaffären för att till sist avrunda resonemangen och utgå från slutet.

Filmens form

Filmerna är traditionellt berättad, mycket känner vi igen från populärfilmerna.

Färgerna har getts stor betydelse. I filmens inledning kör Yrsas mamma en svart bil till Hrefnas mamma, hon har ett sorgligt meddelande till sin dotter, Yrsa kan inte vara med på kompisens kalas. Detta är inget ovanligt sätt att arbeta i film, hela tiden arbetar vårt undermedvetna och tar in symboler och metaforer och omvandlar dem. Diskutera gärna filmens färger på kläder och föremål, vad står de olika färgerna för? Låt eleverna byta ut färgerna på kläder och bilen, tycker ni att betydelsen förändras? Vad har flickorna för kläder och färger, vad berättar det om dessa karaktärer?

Man glömmar ofta att film inte

enkom är ett bildmedium, vad vore film utan ljud och musik. I inledningen dränks bilderna fullkomligt i musiken. Varför tror de att regissören valt att göra så? Vilka känslor väcks av musiken? Vad säger den? Blir vi glada eller ledsna eller för musiken tankarna till egna minnen?

Yrsa och Hrefna är hos Yrsas pappa som spelar rockmusik. De får vara med och tillsammans med pappan och hans kvinnliga trummis spelar dom in en sång. Denna musik återkommer. Kan de komma ihåg vid vilka tillfällen?

Förhöjer den glada musiken känslan i dessa scener? Är det rentav en hitlåt, vad tycker eleverna? Prata gärna och låt eleverna ta fram exempel på filmer där musiken spelar stor roll? Ofta använder man filmer för att lansera en ny skiva med en artist, låt dem fundera över detta faktum. Är det bra eller dåligt för filmerna?

Innan eller efter filmen

Ta gärna upp Islands traditon av sagoberättande och det lilla vi vet om denna ö, landet som blev en hemvist för norska vikingar på 800-900-talen. Det uråldriga språket är intressant att jämföra med dagens svenska dialekter. Kanske finns det möjligheter att sätta ihop det som vi vet sedan tidigare om landet i relation till det Island vi möter i filmerna.

PRODUKTIONSUPPGIFTER:

Island 1997 Stikkfri

Manus & Regi: Ari Kristinsson

Foto: Halldór Gunnarsson

Klippning: Steingrímur Karlsson

Musik: Valgeir Gudjónsson

I ROLLERNA:

Hrefna – Bergthóra Aradóttir

Yrsa – Freydis Kristófersdóttir

Steini – Hlymur Hallgrímsson

Hrefnas mamma – Halldóra

Björnsdóttir

Bryndis Gunnlaugsdóttir, Kjeld

Kristbjörg, Bryndis Sæunn mfl

TEKNISKA UPPGIFTER:

Speltid: 85 minuter

Bildformat: Vidfilm (1:1,85)

Ljudsystem: Dolby SRD

Censur: Barntillåten

Svensk premiär: 18.12.1998

DISTRIBUTION:

Folkets Bio, Box 2068, 103 12

Stockholm Tel 08-402 08 20,

fax 08-402 08 27